

**PRIVATNA KNJIŽNICA FRANJE CIRAKIJA – PRETEČA NARODNE KNJIŽNICE U
POŽEGI?**

Franjo Ciraki's private Library – Preceds of Public library in Požega?

Dijana Klarić
Gradska knjižnica i čitaonica Požega
dijana.knjiznica@gmail.com

UDK/UDC 027.1 Ciraki, F.
Stručni rad / Professional paper
Primljeno/Received: 29.01.2016.

Sažetak

U članku se govori o privatnoj knjižnici Franje Cirakija, okolnostima njezina nastanka, njezinu korištenju za vrijeme života Franje Cirakija, ali i nakon njegove smrti kada ju je oporučno poklonio Pučkoj dječjačkoj školi u Požegi. Privatna knjižnica Franje Cirakija dio je zavičajne zbirke Possegana Gradske knjižnice i čitaonice Požega. Kao takva, ona je većim dijelom stručno obrađena i smještena na posebne police kao vidljivo istaknut i poseban dio Possegane. Njeno predstavljanje javnosti uglavnom se odnosilo na promociju knjižnoga fonda, dok je dio o povijesti nastanka ove knjižnice, kao i njezinu korištenju, ostajao uglavnom nepoznat. No, Cirakijeva knjižnica predstavlja svojevrsnu prvu narodnu knjižnicu u Požegi. Ovaj članak stoga predstavlja prvi pokušaj rasvjetljavanja nastanka Cirakijeve knjižnice, ali još važnije, uloge koju je ona imala u Požegi od druge polovice 19. st. pa sve do dvadesetih godina 20. st.

Godina XX
2016
Broj 2

KNJIŽNIČARSTVO

Glasnik
Društva
knjižničara
Slavonije,
Baranje
i Srijema

Ključne riječi: Privatna knjižnica Franje Cirakija, zavičajna zbirka Possegana, privatne knjižnice znamenitih Požežana

Summary

This article discusses Franjo Ciraki's private library, the circumstances of its creation and the way it was used, both during Ciraki's lifetime, as well as after his death, when it was donated to the elementary school for boys in Požega, in accordance with Ciraki's last will. Today, Franjo Ciraki's private library is a part of heritage collection called Possegana, in City library in Požega. As such, the majority of the books from the library have been professionally cataloged and placed on special shelves as a visually emphasized and prominent part of the Possegana collection. Public presentation of the library mostly involved the promotion of the book collection, while the part about the history of the library, as well as its usage, remained largely unknown. But, we can say that Ciraki's library was, in a way, the first City library in Požega. This paper therefore represents the first attempt to shed the light on the history of the creation of Ciraki's library, but even more important, about the role it had in Požega from the mid-19th century to the mid-20th century.

Keywords: Franjo Ciraki's private library, Heritage collection Possegana, Private libraries of eminent citizens of Požega county

Uvod

Gradska knjižnica i čitaonica Požega, u sklopu zavičajne zbirke Possegana, čuva, stručno obrađuje, daje na korištenje te promovira knjižničnu građu vezanu uz zavičaj. Najvrjedniji dio zavičajne zbirke svakako su stare i rijetke knjige poput prvoga hrvatskog modernog romana pisanoga hrvatskim jezikom „Požeškog djaka“ Miroslava Kraljevića, zatim „Ilirske slovnice“ ili prve hrvatske znanstvene gramatike Požežanina Vjekoslava Babukića, „Svete Rožalije“ Antuna Kanižlića odnosno „Listova iz Afrike“ Dragutina Lermana, Požežanina, prvog hrvatskog istraživača koji je kročio na tlo Afrike. Još je mnoštvo znamenitih imena i njihovih djela vezanih uz Požegu, no ono što Possegani daje dodatnu vrijednost svakako su ostavštine znamenitih Požežana: Julija

Kempfa, Franje Cirakija, Zlate Kolarić-Kišur, Ivše Bošnjaka Dragovačkog, obitelji Kuntarić i Bore Pavlovića.

U ovome radu govori se o ostavštini Franje Cirakija, odnosno o njegovoj privatnoj knjižnici. Dio ostavštine čuva se u Gradskoj knjižnici i čitaonici Požega, a dio u ostalim kulturnim i vjerskim ustanovama na području grada Požege.

Ovo je prvi korak i pokušaj otkrivanja povijesti nastanka ove vrijedne privatne knjižnice, ali i pokušaj otkrivanja njene uloge u kulturnoj povijesti našega grada u razdoblju od druge polovice 19. st. pa sve do dvadesetih godina 20. st.

Život i djelo Franje Cirakija

Franjo Ciraki znameniti je Požežanin, pjesnik, erudit i dugogodišnji požeški gradonačelnik. Cijeli život proveo je u Požegi (1847.-1912.), osim tijekom školovanja, kada je kraće vrijeme boravio u Osijeku i Zagrebu. Već kao šesnaestogodišnjak, Franjo Ciraki započinje svoj književni rad u časopisu „Slavonac“ Miroslava Kraljevića, prvom časopisu na hrvatskome jeziku u Slavoniji (1863.) i to prijevodom jedne novele od Wachsmutha pod nazivom „Maluinski gradjan“. Ciraki se u svojim radovima potpisuje kao „F. Cziraky“, a kasnije se u svome književnom radu ponekad koristio i pseudonimom „Požežanin“, što je vidljivo primjerice u idiličnome spjevu „Jankovo ljetovanje“. Njegov književni rad broji sljedeća djela: „Jankovo ljetovanje“ (idilični ep, 1905.), „Sitne pjesme“ (Vijenac, 1870.), „Prve pjesme“ (Zagreb, 1871.), „Florentinske elegije“ (Vijenac, 1872.) i „Rečenice“ (Požega, 1899.). Nekoliko pojedinačnih pjesama i novela objavljivao je također u časopisu „Vijenac“.

U Požegi je pohađao pučku školu, a više razrede gimnazije pohađao je u Osijeku. U drugome razredu gimnazije, tijekom zimskih praznika, zadesila ga je teška nesreća dok se sanjkama spuštao niz požešku Kalvariju. Ozlijedio je nogu, a posljedica je bila da su je liječnici morali amputirati kako bi mu spasili život.

Cirakijev oporavak podrazumijevao je mirovanje, a ono je inteligentnom dječaku podrazumijevalo udubljanje u vlastiti prostor intimnoga života, potragu za utaživanjem intelektualne gladi te konačno, literarno odnosno književno opredjeljenje.

Njegovo je književno stvaranje bilo iznimno produktivno upravo u studentskim danima (Pravoslavna akademija) u Zagrebu gdje se družio s tadašnjim najuglednijim hrvatskim intelektualcima: Mijom Kišpatićem, Ivanom Vončinom, Augustom Šenoom i

drugima. Sedamdesetih godina 18. st. u Zagrebu su postala uobičajena, kako ih Julije Kempf naziva: „estetička predavanja za krasni spol i druge slušače“. ¹ Ciraki je bio rado slušan predavač, a valja spomenuti kako njegova predavanja nisu bila rezervirana samo za Zagreb. Naime, po povratku u Požegu, Ciraki je i požeškoj publici rado čitao svoja predavanja i rasprave. Nakon završenoga studija i povratka u rodnu Požegu, Franjo je ubrzo bio izabran i za gradskoga načelnika. Tu službu vršio je čak 23 godine! Nažalost, za to je vrijeme njegov književni rad bio podređen službenim dužnostima, zbog čega ga na književnoj sceni nije bilo punih 25 godina.

Po umirovljenju, Ciraki odlučuje ostatak života posvetiti književnome radu, te je 1905. godine objavio „Jankovo ljetovanje“, a 1908. napisao libreto za lirsku operu „Otmica“ prema kojoj je 1953./1954. dr. Josip Andrić komponirao prvu požešku operu pod nazivom „Otmica Šijakinje“. ² Usporedno s književnim radom, Ciraki je strpljivo zapisivao sjećanja i događaje iz svoga života, počevši od najranijega djetinjstva. Nažalost, u tome radu zatekla ga je smrt, tako da dnevnički zapisi ostaju nedovršeni. Rukopis toga vrijednog djela, koje nam otkriva ne samo Cirakijev, nego i život cijeloga grada u jednome razdoblju povijesti (19. st. i početak 20.), čuva se u požeškome Odjelu Državnoga arhiva u Slavonskome Brodu. Pa ipak, gotovo stoljeće nakon pjesnikove smrti (2004.), njegovi tekstovi, cjeloviti i u izvornome obliku, bivaju objavljeni u opsežnoj monografiji pod nazivom „Bilježke 11. rujna 1903.-7. veljače 1912.; Zapisci 1847.-1867.“ u nakladi Ogranka slavonsko-baranjsko-srijemskog Društva hrvatskih književnika i Grada Požege. Na taj je način, ovo vrijedno štivo postalo dostupno svima onima koji žele nešto više saznati o Cirakijevu životu, ali i povijesti grada Požege.

Strast prema čitanju – stvaranje Cirakijeve knjižnice

Danas, svakome tko poželi detaljnije upoznati privatni svijet Franje Cirakija, kao i društvene, političke i kulturne prilike Požege u drugoj polovici 19. i prvoj polovici 20. st., dovoljno je u ruke uzeti dnevničke zapise Franje Cirakija. Već nakon nekoliko pročitanih stranica, čitatelju postaje jasno kako mu se pred očima otkriva svijet jednoga strastvenog bibliofila. Na gotovo svakoj stranici dnevnika mogu se iščitati naslovi knjiga koje je Ciraki taj dan pročitao, kao i dojmovi o pročitaneome. Kako je već ranije navedeno,

¹ Kempf, Julije. Franjo pl. Ciraki // *Savremenik* 7 (1912), str. 289-293

² Ciraki, Franjo. *Florentinske elegije*. Slavonska Požega : Muzejsko društvo, 1956., str. 29

u dobi od dvanaest godina teško je ozlijedio nogu kada je pao spuštajući se sanjkama niz brdo. Liječenje je trajalo dvije godine i završilo amputacijom noge. Evo kako u svome dnevniku sam Ciraki opisuje kako je provodio vrijeme tijekom liječenja: „*Dobri moj otac nije mogao dosta knjiga nasmagati, da se njima zabavim. Stavio je sve svoje znance pod kontribuciju, da mi namakne štiva. Nisam čitao, nego gutao. Nemogu tvrditi, da sam izabrano samo štivo dobivao. Došlo mi knjiga pod ruke, koje bi bilo bolje da ni čitao nisam.*“³

Nakon operacije, oporavak je trajao gotovo tri godine. Mladi Franjo nije bio u mogućnosti pohađati redovnu nastavu u školi, nego kod kuće, stoga je osim učenjem vrijeme kratio i čitanjem: „*Peti ili šesti dan počeo sam već redovito jesti. Osmi ili deseti dan bilo mi je dozvoljeno nekoliko ura čitati. Majka uzela predbrojku u posebnoj nekoj knjižnici u nutarnjem gradu, otkuda mi je zavodski momak po potrebi knjige donosio. Na izbor knjiga uplivao je Dr. Wertheimer, čovjek literarno naobražen. Sa negodovanjem je primijetio, da čitam što mi pod ruku dodje.*“⁴

Dakle, zbog nepovoljnih zdravstvenih prilika mladi Franjo ne druži se sa svojim vršnjacima, ne odlazi u školu, nego dane provodi u osami, u svome domu. Franjini roditelji svjesni su da takve prilike i okruženje nisu poticajni za emotivni i intelektualni razvoj dvanaestogodišnjega dječaka, stoga kupuju knjige kao sredstvo zabave za svoga sina. Franjo tada otkriva strast prema čitanju i to je, zapravo, bio početak jedne cjeloživotne ljubavi iz koje se rodila dojmlijava privatna knjižnica.

Slijedeći tragove Cirakijeve knjižnice

Na temelju Franjinih dnevničkih zapisa o pročitanim knjigama, sastavljen je popis „Cirakijeva europska lektira“⁵ koji se nalazi kao dodatak „Bilježkama“. Popis sadrži imena 235 autora. Kada se popis usporedi s naslovima knjiga iz Cirakijeve knjižnice koje su stručno obrađene u Gradskoj knjižnici i čitaonici Požega, ali i ako se uzme u obzir kako je Franjo dnevnik započeo pisati u svojoj pedesetšestoj godini i po sjećanju, jasno je da su mnogi autori koje je čitao izostavljeni odnosno zaboravljeni, te da je u konačnici broj autora iz Cirakijeve europske lektire bio daleko veći.

³ Ciraki, Franjo, Bilježke 11. rujna 1903. – 7. Veljače 1912.; Zapisci 1847. – 1867., Osijek: Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski; Grad Požega: Grafika, 2004. Str. 551

⁴ Ibid., str. 553

⁵ Ibid., str. 645-653

Iz njegove ostavštine, naročito korespondencija, saznaje se da je već u studentskim danima imao bogatu knjižnicu. Naime, prije povratka iz Zagreba u Požegu, Ciraki u pismu ocu piše neka pripremi velika kola i tri konja jer ima mnogo prtljage i „najmanje 5 centah knjiga“. ⁶

Dakle, Ciraki se iz Zagreba u Požegu vraća s već oblikovanom i poprilično bogatom privatnom knjižnicom.

Ta knjižnica, međutim, nije bila „mrtva“ knjižnica ili kutak kojemu su samo povlašteni građani mogli pristupiti, nego je bila živo vrelo informacija, mjesto susreta građana koji su voljeli pročitati dobro štivo. Tako i Tomo Matić, znameniti Požežanin, spominje Cirakijevu knjižnicu kao dokaz kako je Ciraki i do starijih dana zadržao interes za knjigu. Još zanimljivije, Matić knjižnicu opisuje kao: „vrlo lijepu i bogatu“ ⁷ konstatirajući kako bi se i danas (1952.) rijetko u provincijskim gradovima mogla pronaći takva knjižnica. Nadalje, navodi kako su u njoj najzastupljenija djela pisaca zapadne literature, te kako mu je Ciraki vrlo rado pomagao uputom, savjetom i konačno – posuđivanjem knjiga. Matić zaključuje kako bi onu knjigu, koju bi uzalud tražio u Požegi, zasigurno mogao pronaći u Cirakijevoj knjižnici.

U knjizi „Moja Zlatna dolina“ Zlata Kolarić-Kišur opisuje susrete s Cirakijevom knjižnicom: „*Otprilike svakih četrnaest dana povjeravao mi je tata vrlo odgovoran zadatak. U ruke bi mi dao nekoliko lijepo ukoričenih knjiga, koje sam morala odnijeti našem susjedu a tatinom prijatelju Franji Cirakiju. Mama bi mi prije toga pregledala nokte, nemaju li crne vjenčiće, a zatim me savjetovala da se negdje ne zaigram, nego da u redu vratim knjige što ih je pjesnik redovito tati posuđivao i po meni odmah slao druge. U službenoj posjeti bojažljivo sam ulazila u prostoriju u koju djeca inače nisu imala pristup. U njoj su police i ormari, krcati knjigama, pokrivali sva četiri zida. Ovdje sam prvi put vidjela i saznala što je to knjižnica.*“ ⁸

Budući da se ni u jednoj monografiji o povijesti knjižnica u Požegi ne spominje kako je Ciraki imao privatnu knjižnicu koja je služila i građanima, a ako je poznato kako u to vrijeme (druga polovica 19. st.) još uvijek nije postojala narodna knjižnica u

⁶ Ciraki, Franjo. Florentinske elegije ; Jankovo ljetovanje. Vinkovci : Privlačica, 1994., str. 86

⁷ Matić, Tomo. Četiri priloga proučavanju hrvatske književnosti. // Građa za povijest književnosti Hrvatske, knj. 24 (1953), str. 77

⁸ Kolarić-Kišur, Zlata: Moja Zlatna dolina. Zagreb: Školska knjiga, 2004., str. 41

današnjem smislu riječi, može se zaključiti kako je Cirakijeva privatna knjižnica bila preteča narodne knjižnice u Požegi.

Nakon Cirakijeve smrti, Kraljevska sveučilišna knjižnica preuzima dio njegove privatne knjižnice, a preostali dio Ciraki oporučno poklanja Pučkoj dječjačkoj školi u Požegi. Osim u dnevničkim zapisima, podaci o Cirakijevoj knjižnici mogu se pronaći upravo u Izvještajima više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječjačke i šegrtske škole u razdoblju od školske godine 1912./1913 do 1920./1921. Oni otkrivaju kako je Cirakijeva knjižnica i nakon Cirakijeve smrti nastavila živjeti te da su je građani vrlo rado, čak i uz novčanu naknadu, koristili. Ciraki je preminuo 1912., a iste te godine u Izvještaju pod stavkom „Darovi školi i školskoj mladeži“ postoji podatak kako je Franjo pl. Ciraki oporučno školi darovao dio svoje privatne knjižnice, odnosno: „preko 1550 svezaka knjiga, 15 portreta i 3 knjižnična ormara“⁹. Škola nadalje navodi kako će se knjižnica posebno urediti kako bi bila otvorena i širem građanstvu na upotrebu. Škola je knjižnici dala ime koje je i Gradska knjižnica i čitaonica Požega zadržala – „Cirakijeva knjižnica“.

U Izvještaju za 1914./1915. školsku godinu, također pod stavkom „Darovi školi i školskoj mladeži“ nalazi se podatak kako je: „od posuđivanja knjiga iz „Cirakijeve knjižnice“ u školsku blagajnu dospjela svota od 40 K 70 fil., pri čemu su od te svote za 30 K nabavljena odijela za petoricu učenika!“¹⁰ Naime, škola je imala „Školsku zakladu“ za pomaganje siromašnim učenicima.

U Izvještaju za 1915./1916. saznaje se kako je u Nižu pučku dječjačku školu „unišlo 19 K 60 fil. od posuđivanja knjiga iz Cirakijeve knjižnice, a svota je upotrijebljena za nabavu pisarskih potrepština siromašnim učenicima“.¹¹ Izvještaj 1916./1917. otkriva kako je Niža pučka dječjačka škola „uprihodila 49 K 70 fil., svota je upotrijebljena za nabavu potrepština siromašnim učenicima“.¹² U Izvještaju za 1917./1918. saznaje se da je u školu „unišla svota od 61 K, koja je poslana Gradscome poglavarstvu za Zakladu za

⁹ Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječjačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1913., str. 27

¹⁰ Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječjačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1915., str. 19

¹¹ Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječjačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1916., str. 23

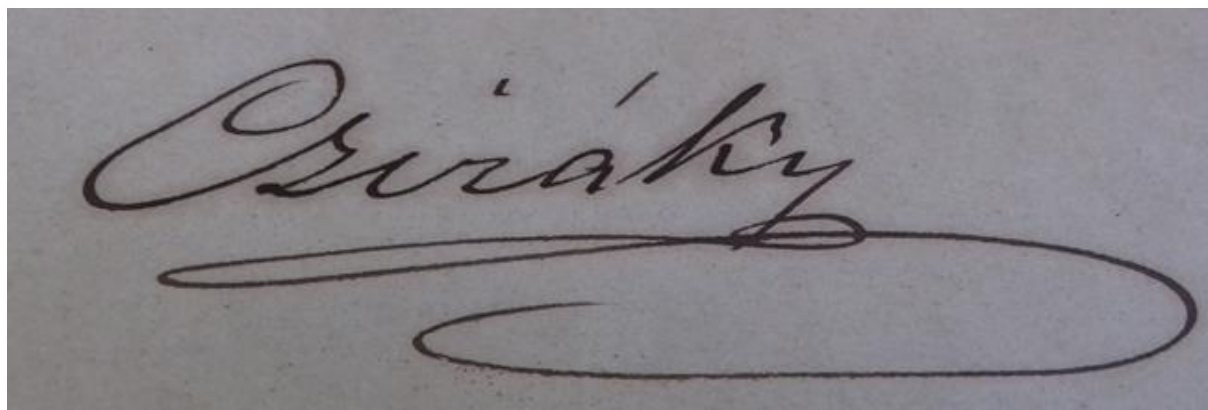
¹² Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječjačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1917., str. 23

potporu siromašnih učenika“.¹³ Do kraja 1919., od posuđivanja knjiga iz Cirakijeve knjižnice, u školu je „unišla svota od 45 K“¹⁴, a do kraja 1920. škola je „uprihodila svotu od 143 K i 20f, svota poslana gradskome poglavarstvu kako bi se pridružila Zakladi Julija Kempfa za potporu siromašnih učenika“¹⁵. Nakon 1921. u Izvještajima više nema podataka o Cirakijevoj knjižnici.

Dakle, punih 9 godina knjige iz Cirakijeve knjižnice redovito su se, uz novčanu naknadu, „posuđivale“ građanstvu. Podatak o iznosima prihoda otkriva nam da je Požega u to vrijeme itekako imala interes za knjigu.

Cirakijeva knjižnica danas

Cirakijeva knjižnica duže vrijeme nije bila primjereno smještena u Gradskoj knjižnici i čitaonici Požega. Izgradnjom Glazbenoga odjela (2006.), privremeno je bila smještena u njegovo spremište. Nakon 2011., kupnjom novih polica i preuređenjem prostora u kojemu se čuva zavičajna zbirka Possegana, Cirakijeva je knjižnica premještena u zavičajnu zbirku. Otada, pa sve do danas, traje stručna obrada knjiga iz Cirakijeve knjižnice.

Slika 1. Rukopisni ex libris Franje Cirakija

¹³ Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječjačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1918., str. 21

¹⁴ Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječjačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1919., str. 27

¹⁵ Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječjačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1920., str. 20

Knjige iz Cirakijeve knjižnice imaju prepoznatljivu oznaku pripadnosti, *ex libris*, pečat s prezimenom vlasnika, koji se uglavnom nalazi na unutarnjoj strani prednjih korica knjige. Ako se radi o knjigama u svescima, ponekad svi svesci sadrže *ex libris*, a ponekad samo prvi svezak. Neke knjige, osim Cirakijeva *ex librisa* imaju i ovaj: „Učiteljska knjižnica broj...; Obća pučka dječ. škola u Požegi“. Većina knjiga pisana je na njemačkome jeziku i gotici. Na većem broju knjiga sačuvan je izvorni uvez. Zbirka se većim dijelom sastoji od omeđenih i serijskih publikacija tiskanih u 19. Stoljeću.

Slika 2. Pečat s imenom Franje Cirakija

Gradska knjižnica i čitaonica Požega sadrži i zbirku starih i rijetkih knjiga „Rara“. Mnoge knjige iz te zbirke sadrže *ex libris* Pučke dječjačke škole iz Požega (bez Cirakijevog *ex librisa*) odnosno *ex libris* Učiteljskog društva iz Požega s potpisom Julija Kempfa. Kada se krenulo s uređenjem zavičajne zbirke Possegana Gradske knjižnice i čitaonice Požega, odnosno uređenjem privatnih knjižnica unutar zbirke, zbirka „Rara“ zatečena je s katalogiziranim i inventariziranim knjigama koje, sudeći po *ex librisima*, vrlo vjerojatno pripadaju privatnim knjižnicama Franje Cirakija i Julija Kempfa. Također, od kraja 2015. godine, suradnjom Gradske knjižnice i čitaonice Požega i Gradskoga muzeja Požega započela je stručna obrada knjižnične građe iz Gradskoga muzeja. Uvidom u fond, ustanovljeno je kako i Gradski muzej sadrži izvjestan broj knjiga iz privatnih knjižnica Franje Cirakija i Julija Kempfa. Također, nikako se ne smije zanemariti ni činjenica kako je, uz dječjačku, postojala i škola za djevojčice koju je vodila Družba sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskog u Požegi, stoga bi bilo opravdano

očekivati kako se dio Cirakijeve knjižnice nalazi i u požeškom samostanu sestara milosrdnica. Dio ove velebne privatne knjižnice nalazi se i u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Prilikom stručne obrade Cirakijeve knjižnice, posebna pažnja pridaje se starim i rijetkim izdanjima omeđenih i serijskih publikacija, zatim *ex librisima*, ali i sadržajnoj obradi. Upravo je temeljem sadržajne obrade vidljivo kako Cirakijeva knjižnica sadrži najveći broj knjiga iz područja **lijepa književnosti**, posebno iz francuske, engleske i njemačke književnosti. Ciraki je u svojoj knjižnici čuvao originalna izdanja klasika zapadnoeuropske književnosti, a „*ljubav i upoznatost s recentom književnošću zapadnoeuropskoga kruga, usmjerenost k idealima klasicizma i romantike, ali i iznimno poznavanje francuskog, engleskog i njemačkog jezika, Ciraki dokazuje kroz prevoditeljski rad.*“¹⁶ odnosno „*Njihova djela čitao je u originalu, sam ih je posjedovao u svojoj velikoj obiteljskoj knjižnici s detaljnim katalogom knjiga. Knjižnica je bila uvijek otvorena svakome tko se zanima za književnost.*“¹⁷ Osim lijepa književnosti, značajan je broj starih i rijetkih knjiga iz **povijesti i geografije**, poput ove vrlo vrijedne povijesti svijeta: „Allgemeine Weltgeschichte. Troppau : Joseph Georg Trassler, [178-]-[18--]“ koja je izdana u više svezaka, a Cirakijeva ih knjižnica broji čak 88.

Zbirka sadrži i **enciklopedije**, a zanimljiv primjerak je enciklopedija o životinjskome svijetu u šest svezaka:

„Brehm, A. E.: Illustriertes Thierleben. Hildburghausen: Bibliographisches Institut. 1864-1869“.

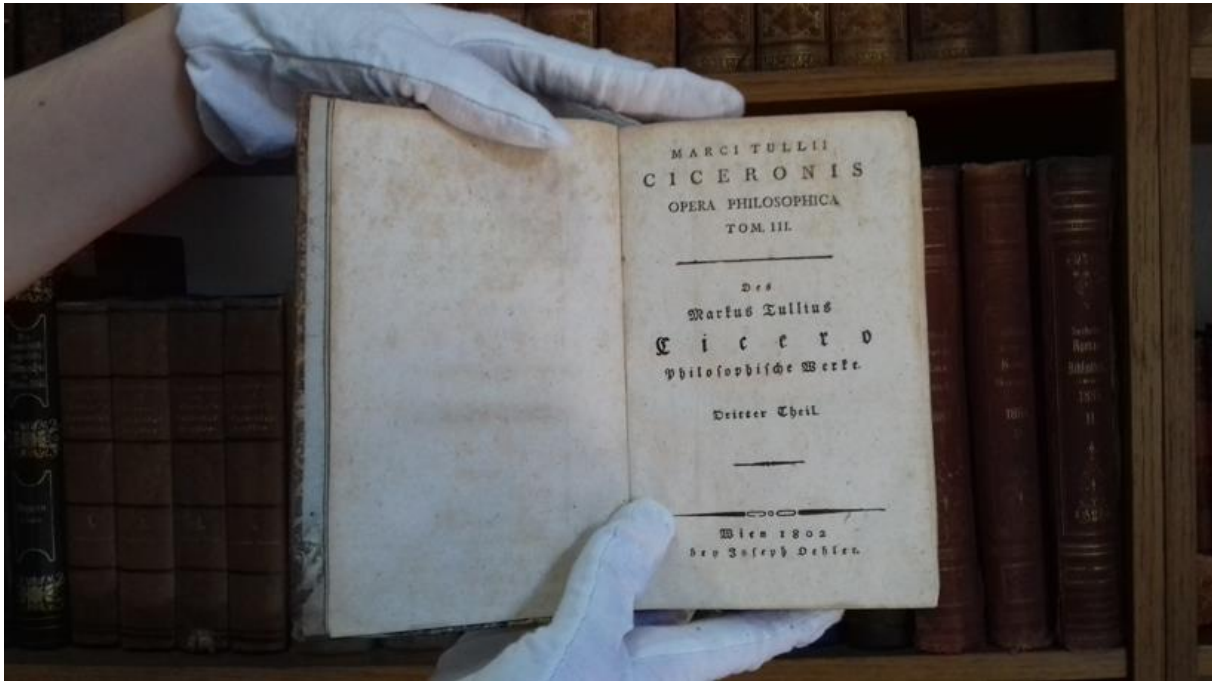
Tu su i vrlo vrijedni **leksikoni** poput ovoga čija se 34 sveska čuvaju u Cirakijevoj knjižnici:

„Universal-Lexikon der Gegenwart und Vergangenheit. Altenburg: H. A. Pierer, 1840-1846.“

Osim omeđenih publikacija, u Cirakijevoj knjižnici nalaze se i **serijske publikacije**, a kao najvrjednije valja istaknuti: „Deutsche Roman-Zeitung (1865-1881)“.

¹⁶ Trojan, Ivan: Libreto za lirsku operetu Otmica Franje pl. Cirakija. // Nova prepiska Ciraki : zbornik : radovi s kolokvija o Franji pl. Cirakiju, Požega 14. siječnja 2005. / urednik Goran Rem. Osijek : Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonskobaranjskosrijemski ; Požega : Gradsko poglavarstvo, 2006.Str. 42

¹⁷ Ibid., str. 53

Slika 3. Marci Tullii Ciceronis Opera omnia = Des Markus Tullius Cicero saemmtliche Werke : Bd. 12. Wien: bey Joseph Dehler, 1802

Do sada, najvrjednija otkrivena knjiga u Cirakijevoj knjižnici je: „Marci Tullii Ciceronis Opera omnia = Des Markus Tullius Cicero saemmtliche Werke : Bd. 12. Wien: bey Joseph Dehler, 1802.“, a najvrjednija hrvatska stara i rijetka knjiga jest „Đurđević, I.: Pjesni razlike. Zagreb: Lj. Gaj, 1855.“

Cirakijeva knjižnica sutra

Gradska knjižnica i čitaonica Požega naslijedila je manji dio Cirakijeve knjižnice iz Pučke škole, točnije 302 knjige. Pretpostavka je da su te knjige u Gradsku knjižnicu dospjele nakon 1921., no o načinima i putevima kako se to dogodilo, predstoji tek da se istraži. Donacijom požeške obitelji Baketarić, Cirakijeva knjižnica dodatno je upotpunjena pa sada broji 805 knjiga. Knjižnica je oblikovana kao zbirka koja je fizički smještena u posebne police te čini zaseban dio zavičajne zbirke Possegana. Kada je Gradska knjižnica i čitaonica Požega započela stručnu obradu knjiga iz Cirakijeve knjižnice, katalogizacija se vršila u knjižničnome programu Crolist, pri čemu su knjige bile mrežno pretražive putem autorskoga kataloga i pod zbirkom naziva „Cirakijeva knjižnica“. Stare i rijetke knjige katalogizirane su prema Međunarodnome standardnom

bibliografskom opisu starih omeđenih publikacija. Također, sve katalogizirane knjige u Crolistu bile su objedinjene kroz polje 702 odnosno sekundarno autorstvo i autorski kôd 390 koji označava prethodnoga vlasnika knjige pa je zbirka bila pretraživa i po sekundarnom autorstvu. Do 2013. bilo je katalogizirano 713 knjiga. Tijekom 2016. Gradska knjižnica i čitaonica Požega postupno je prelazila sa staroga knjižničnog programa Crolist na novi knjižnični program Metelwin pri čemu su stručni radovi na baštinskim zbirkama privremeno bili zaustavljeni. Plan je tijekom 2017., u novome knjižničnom programu objediniti sve otprije katalogizirane naslove opet pod nazivom „Cirakijeva knjižnica“ te nastaviti sa stručnom obradom knjiga koje još nisu katalogizirane. Po završetku stručne obrade Cirakijeve knjižnice, cilj je zaštititi ovu vrijednost kao kulturno dobro.

Želja je u što skorijoj budućnosti otkriti sva mjesta gdje bi se fragmenti Cirakijeve knjižnice mogli nalaziti, zatim popisati ili katalogizirati svu knjižničnu građu, objediniti je u jednu zbirku, registrirati kao kulturno dobro, a u budućnosti kroz suradnju knjižnice, arhiva, muzeja i samostana, digitalizirati svu vrijednu građu vezanu uz Cirakija te stvoriti virtualnu „Cirakijevu knjižnicu“ koja bi na jednome mjestu okupljala, kako tiskane, tako i audiovizualne materijale o našem znamenitom Požežaninu, tvorcu prve narodne knjižnice u Požegi.

Literatura

Ciraki, Franjo. Florentinske elegije. Slavonska Požega: Muzejsko društvo, 1956.

Ciraki, Franjo. Florentinske elegije; Jankovo ljetovanje. Vinkovci: Privlačica, 1994.

Ciraki, Franjo. Bilješke 11. rujna 1903. – 7. veljače 1912.; Zapisci 1847. – 1867. Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski; Grad Požega; Grafika, 2004.

Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječjačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1913.

Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječjačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1915.

Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1916.

Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1917.

Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1918.

Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1919.

Izvještaj više i niže pučke djevojačke, ženske stručne, niže pučke dječačke i šegrtske škole. Požega: <s. n.>, 1920.

Jelčić, Dubravko. Franjo Ciraki. // Pet stoljeća hrvatske književnosti; knj. 38 (1968).
Kempf, Julije. Franjo pl. Ciraki. // Savremenik 7 (1912).

Kolarić-Kišur, Zlata. Moja Zlatna dolina. Zagreb : Školska knjiga, 2004.

Matić, Tomo. Četiri priloga proučavanju hrvatske književnosti. // Građa za povijest književnosti Hrvatske, knj. 24 (1953).

Narodne knjižnice u novim prostorima – spoj tradicije i suvremenosti : stručni skup povodom 170. obljetnice utemeljenja Gradske knjižnice i čitaonice u Požegi : 9. studenoga 2015. / uredila Aleksandra Pavlović. Požega : Gradska knjižnica i čitaonica, 2015.

Požeški leksikon / glavni urednik Antun Petković. Slavonska Požega: Skupština općine, 1977.

Trojan, Ivan. Libreto za lirsku operu Otmica Franje pl. Cirakija. // Nova prepiska Ciraki : zbornik : radovi s kolokvija o Franji pl. Cirakiju, Požega 14. Siječnja 2005. / urednik Goran Rem. Osijek : Društvo hrvatskih književnika, Ogranak slavonskobaranjskosrijemski ; Požega : Gradsko poglavarstvo, 2006.

274

broj bibliografske jedinice

Godina XX
2016
Broj 2

KNJIŽNIČARSTVO

Glasnik
Društva
knjižničara
Slavonije,
Baranje
i Srijema